

Plastik Çıkmazı: Avrupa'nın Atıklar Diyar'ını Ortaya Çıkarmak

Plastik atıklar küresel olarak önemli bir çevre sorunudur ve Avrupa, dünyanın en büyük plastik atık üreticileri arasındadır. Avrupa Birliği yılda yaklaşık 29,1 milyon ton plastik atık üretiyor, plastik ambalajlar üretilen tüm plastiğin %40'ını oluşturuyor ve AB'deki plastik atıkların %61'inden sorumlu olduğu tahmin ediliyor. Bununla birlikte, AB'de plastik için geri dönüşüm oranları düşük kalmaktadır ve 2018'de plastik atıkların yalnızca %32,5'i geri dönüştürülmüştür. Plastik atıklar sadece çevreye zarar vermekle kalmaz, aynı zamanda turizm geliri kaybı ve temizlik çabaları gibi ekonomik maliyetlere de sahiptir. Bu sorunun üstesinden gelmek için AB, plastiğin çevre üzerindeki etkisini azaltmayı amaçlayan Tek Kullanımlık Plastik Yönergesi ve Plastik Torbalar Yönergesi gibi çeşitli Yönergeleri uygulamaya koymuştur. Ayrıca AB, 2030 yılına kadar plastiklerinin %50'sini geri dönüştürmek için bir hedef belirlemiştir. Buna göre üye devletlerin 2029 yılına kadar plastik şişelerin en az %90'ını toplamasını ve geri dönüştürmesini şart koşmaktadır. Bu çabalarla birlikte, plastik atıkların etkisine ilişkin kamuoyu farkındalığı artmakta ve kaynakları daha sürdürülebilir bir şekilde yönetmek için daha fazlasının yapılması gerekmektedir.

Gerçekler

- 1) Avrupa her yıl yaklaşık 29,1 milyon ton plastik atık üretiyor. Bununla birlikte, araştırma sonuçlarının odak noktası, Avrupa'daki işleme endüstrilerinde endüstriyel simbiyoz ve enerji verimliliği çözümleridir[1][2][3][4]. Endüstriyel simbiyoz, Avrupa Birliği'nde kaynak yönetiminin merkezinde yer almaktadır[2]. AB tarafından finanse edilen programlar, endüstrilerin hammaddelere ve atıklara tahsis ettiği algılanan "değerin" verilerini raporlanmasını ve yeniden düzenlenerek iyileştirirken, engelleri kaldırmayı ve özel sektörün farkındalığını ve katılımını artırmayı amaçlamaktadır[2]. Bununla birlikte, kaynakları daha verimli ve sürdürülebilir bir şekilde yönetmenin bir yolu olarak endüstriyel simbiyozu teşvik etme çabaları olduğu açıktır.
- 2) Plastik ambalaj önemli bir katkıda bulunur: Üretilen tüm plastiğin yaklaşık %40'ı ambalaj için kullanılmaktadır ve ambalajın AB'deki plastik atıkların yaklaşık %61'ini oluşturduğu tahmin edilmektedir.[Packaging report](#)
- 3) Plastik için geri dönüşüm oranları düşüktür: 2018'de AB, plastik atıkların yalnızca %32,5'ini geri dönüştürdü. Geri kalanı ya yakıldı ya da çöp sahasına gönderildi. [5]
- 4) Plastik kirliliği deniz ortamını etkiliyor: Deniz çöpünün yaklaşık %80'i plastiktir ve 2050 yılına kadar okyanusta balıktan daha fazla plastik olabileceği tahmin edilmektedir. [6]
- 5) Plastik atıkların ekonomik ve çevresel maliyetleri vardır: Plastik atıklar çevreye zarar verebilir ve temizleme çabalarıyla ilgili maliyetler ve kirli plajlar nedeniyle turizm geliri kaybı gibi ekonomik maliyetlere neden olabilir. [7]
- 6) AB mevzuatı plastik atıkları azaltmayı hedefliyor: 2019'da AB, pipet, pamuklu çubuk ve çatal bıçak takımı gibi tek kullanımlık plastiklerin 2021 yılına kadar AB pazarından çıkarılmasını yasaklayan bir yönerge çıkardı. Yönerge ayrıca üye devletlerin 2029 yılına kadar plastik şişelerin %90'ını toplamasını ve geri dönüştürmesini gerektiriyor. [8]

7) Plastik atıklar konusunda halkın farkındalığı artıyor: 2019'da yapılan bir Eurobarometer anketi, AB vatandaşlarının %87'sinin deniz çöpünü bir sorun olarak gördüğünü ve %85'inin sorunun daha da kötüye gittiğini düşündüğünü ortaya koydu. Ek olarak, birçok AB ülkesi plastik atıklar konusunda farkındalık yaratmak ve bireyleri plastik kullanımlarını azaltmaya teşvik etmek için kampanyalar uygulamıştır. [Avrupa Komisyonu](#)

Rakamlar

Yeşil Mutabakat Monitörü'ne göre, Avrupa Birliği her yıl yaklaşık 25,8 milyon ton plastik atık üretmekte ve bu da onu dünyanın en büyük plastik atık üreticilerinden biri haline getirmektedir. Bu arada, [\[9\]](#) Avrupa'da her yıl yaklaşık 29,1 milyon ton plastik atık üretildiğini ve bu tür atıkların %30'undan daha azının geri dönüşüm için toplandığını belirtmektedir. Bu rakamların 2018'de Avrupa Birliği tarafından üretilen plastik atıklar için belirli bir sayı sağlamadığını, bunun yerine yıllık plastik atık üretimi için bir tahmin sağladığını belirtmek önemlidir.

AB, plastik atık sorununu kabul ederek 2030 yılına kadar plastiklerinin yarısını geri dönüştürmek için bir hedef belirledi [\[10\]](#). AB'nin stratejisi, toplamaı iyileştirmeye ve 2030 yılına kadar tüm plastik ambalajların geri dönüştürülebilir olmasını sağlamaya odaklanmaktadır [\[11\]](#). Geri dönüştürülmüş plastiklerin kullanımı, plastik üretimi için fosil yakıtlara olan bağımlılığı azaltabilir ve CO² emisyonlarını azaltabilir [\[12\]](#).

- 1) Reuters'a göre, 2018'de Avrupa'da üretilen 29 milyon ton tüketici sonrası plastik atığın %60'ından fazlası ambalajdı. [\[12\]](#)
- 2) EUROSTAT'a göre, 2018'de AB'de plastik ambalaj atıklarının tahmini %41,5'i geri dönüştürüldü. Bununla birlikte, geri dönüşüm oranları AB genelinde büyük farklılıklar göstermektedir ve yalnızca on Üye Devlet plastik ambalaj atıklarının yarısından fazlasını geri dönüştürmektedir [\[12\]](#). AB, 2025 yılına kadar plastik ambalajların %50'sinin geri dönüştürülmesi için bir hedef belirledi [\[13\]](#).
- 3) Plastik, yüzey sularından derin deniz çökeltilerine kadar bulunan tüm deniz çöplerinin %80'ini oluşturur [\[14\]\[10\]\[11\]\[12\]](#). Deniz çöpünün %80'e kadarı da plastikten oluşuyor [\[13\]](#).
- 4) Okyanustaki plastik kirliliğinin ekonomik maliyetinin yılda yaklaşık 13 milyar € olduğu tahmin ediliyor. [\[14\]](#)
- 5) Tek kullanımlık plastikleri yasaklayan AB yönergesi, üye devletlerin 2029 yılına kadar plastik şişelerin %90'ını toplamasını ve geri dönüştürmesini gerektiriyor. [\[15\]](#)
- 6) The Eurobarometer tarafından 2019'da yapılan anket, AB vatandaşlarının %87'sinin deniz çöpünü bir sorun olarak gördüğünü ve %85'inin sorunun daha da kötüye gittiğini düşündüğünü ortaya koydu. [\[16\]](#)

Yönergeler

Tek Kullanımlık Plastik yönergesi: 2019 yılında AB, belirli tek kullanımlık plastik ürünlerin çevre üzerindeki etkisini azaltmayı amaçlayan Tek Kullanımlık Plastik Yönergesi'ni kabul etti. Yönerge, pipet, pamuklu çubuk ve çatal bıçak takımı gibi belirli tek kullanımlık plastik ürünlerin 2021 yılına kadar AB pazarından yasaklamaktadır. Yönerge ayrıca üye devletlerin diğer tek kullanımlık plastik ürünlerin tüketimini azaltmak için önlemler almasını ve 2029 yılına kadar plastik şişelerin en az %90'ını toplayıp geri dönüştürmesini gerektiriyor. [\[17\]](#)

Plastik Poşetler Yönergesi: 2015 yılında AB, hafif plastik poşetlerin kullanımını azaltmayı amaçlayan Plastik Poşetler Yönergesi'ni kabul etti. Yönerge, üye devletlerin hafif plastik poşet tüketimini azaltmak için önlemler almasını ve 2019 yılına kadar ortalama tüketimlerinin kişi başına yılda 90 poşeti geçmemesini sağlamasını gerektiriyor. [\[18\]](#)

Düzenli Depolama Yönergesi: 1999 yılında kabul edilen ve 2018 yılında değiştirilen Düzenli Depolama Yönergesi, düzenli depolama sahalarına giden atık miktarını azaltmayı amaçlamaktadır.

Yönerge, üye devletlerin düzenli depolama alanlarına giden biyolojik olarak parçalanabilen belediye atıklarının miktarını azaltmaları ve daha çevre dostu atık yönetimi uygulamalarının kullanımını teşvik etmeleri için hedefler belirliyor. [\[19\]](#)

[Döngüsel Ekonomi Eylem Planı](#): 2020 yılında AB, döngüsel ekonomiyi teşvik etmeyi ve atıkları azaltmayı amaçlayan Döngüsel Ekonomi Eylem Planını kabul etti. Eylem planı, tek kullanımlık plastiklerin kullanımını azaltmak, plastiklerin geri dönüşümünü artırmak ve sürdürülebilir ürün ve ambalajları teşvik etmek için önlemler içeriyor.

Bu yönergeler ve planlar, plastik atıkları azaltmayı, sürdürülebilir atık yönetimi uygulamalarını teşvik etmeyi ve çevreyi korumayı amaçlamaktadır.